

Justitiekommitténs betänkande 2018/19:JuU24

Skärpt straff för subventionsmissbruk

Sammanfattning

Utskottet ställer sig bakom regeringens förslag till ändring i brottsbalken. Syftet med förslaget är att genomföra EU:s direktiv om bekämpande genom straffrättsliga bestämmelser av bedrägeri som riktar sig mot unionens finansiella intressen.

Förslaget innebär att det införs en bestämmelse om grovt subventionsmissbruk i brottsbalken. Straffet föreslås vara fängelse i lägst sex månader och högst sex år. Vid bedömningen av om brottet är grovt ska det särskilt beaktas om gärningen avsett betydande värde eller varit av särskilt farlig art.

Lagändringen föreslås träda i kraft den 1 juli 2019.

Behandlade förslag

Proposition 2018/19:78 Skärpt straff för subventionsmissbruk.

Innehållsförteckning

Utskottets förslag till riksdagsbeslut	3
Redogörelse för ärendet	4
Utskottets överväganden	5
Skärpt straff för subventionsmissbruk	5
<i>Bilaga 1</i>	
Förteckning över behandlade förslag	8
Propositionen	8
<i>Bilaga 2</i>	
Regeringens lagförslag	9

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

Skärpt straff för subventionsmissbruk

Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i brottsbalken.

Därmed bifaller riksdagen proposition 2018/19:78.

Stockholm den 9 maj 2019

På justitieutskottets vägnar

Fredrik Lundh Sammeli

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Fredrik Lundh Sammeli (S), Andreas Carlson (KD), Johan Forssell (M), Adam Martinen (SD), Maria Strömkvist (S), Linda Westerlund Snecker (V), Louise Meijer (M), Katja Nyberg (SD), Joakim Sandell (S), Carina Ödebrink (S), Juno Blom (L), Rasmus Ling (MP), Ingemar Kihlström (KD), Gustaf Lantz (S), Richard Jomshof (SD), Jonny Cato Hansson (C) och Noria Manouchi (M).

Redogörelse för ärendet

I betänkandet behandlar utskottet regeringens proposition 2018/19:78 Skärpt straff för subventionsmissbruk. I propositionen lämnas förslag till den lagändring som krävs för att genomföra Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2017/1371 av den 5 juli 2017 om bekämpande genom straffrättsliga bestämmelser av bedrägeri som riktar sig mot unionens finansiella intressen.

Regeringens förslag till riksdagsbeslut finns i bilaga 1. Regeringens lagförslag finns i bilaga 2.

Inga motioner har väckts med anledning av förslaget.

Utskottets överväganden

Skärpt straff för subventionsmissbruk

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen antar regeringens förslag till ändring i brottsbalken. Syftet med förslaget är att genomföra EU:s direktiv om bekämpande genom straffrättsliga bestämmelser av bedrägeri som riktar sig mot unionens finansiella intressen.

Bakgrund

Den 26 juli 1995 antogs en konvention om skydd av Europeiska gemenskapernas finansiella intressen (bedrägerikonventionen). Syftet med konventionen var att säkerställa en bättre överensstämmelse mellan medlemsstaternas straffrättsliga skydd mot bedrägerier som riktar sig mot unionens finansiella intressen. Konventionen kompletterades 1996 dels med ett första tilläggsprotokoll om korruption, dels med ett protokoll om förhandsavgörande från dåvarande EG-domstolen om tolkningen av konventionen och det första tilläggsprotokollet. Ett andra tilläggsprotokoll, som avser penningtvätt, antogs 1997.

Sveriges genomförande av bedrägerikonventionen och tillhörande protokoll föranledde vissa författningsändringar i svensk rätt. Ändringarna innebar bl.a. att brottet subventionsmissbruk infördes i brottsbalken den 1 juli 1999.

Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2017/1371 av den 5 juli 2017 om bekämpande genom straffrättsliga bestämmelser av bedrägeri som riktar sig mot unionens finansiella intressen (SEFI-direktivet) trädde i kraft den 17 augusti 2017. För de medlemsstater som är bundna av direktivet ersätter det bedrägerikonventionen med tillhörande protokoll. Direktivet ska vara genomfört senast den 6 juli 2019.

Direktivets syfte och innehåll

Enligt artikel 1 är syftet med direktivet att stärka skyddet mot brott som påverkar EU:s finansiella intressen. Syftet ska uppnås genom att det i direktivet fastställs minimiregler för definitionen av brott och påföljder när det gäller bekämpande av bedrägeri och annan olaglig verksamhet som riktar sig mot dessa intressen.

I artikel 2 definieras bl.a. begreppet unionens finansiella intressen. Det avser i huvudsak de inkomster, utgifter och tillgångar som omfattas av unionens budget eller av institutionernas, organens och byråernas budgetar eller de budgetar som dessa förvaltar och övervakar.

Direktivets brottskatalog finns i artiklarna 3 och 4. I artikel 3 behandlas bedrägerier som riktar sig mot unionens finansiella intressen. Medlemsstaterna ska vidta de åtgärder som krävs för att säkerställa att sådana bedrägerier utgör brott, om de begåtts uppsåtligen. Regleringen skiljer mellan bedrägerier som rör icke upphandlingsrelaterade utgifter (artikel 3.2 a), upphandlingsrelaterade utgifter (artikel 3.2 b), andra inkomster än sådana som härrör från mervärdesskatt (artikel 3.2 c) och inkomster från mervärdesskatt (artikel 3.2 d). Artikel 4 innehåller bestämmelser om andra brott mot unionens finansiella intressen (penningtvätt, korruption och förskingring).

I artikel 5 finns bestämmelser om straffansvar för anstiftan, medhjälp och försök till brott. Ansvar och sanktioner för juridiska personer regleras i artiklarna 6 och 9.

Enligt artikel 7 ska medlemsstaterna säkerställa att de brott som omfattas av direktivet leder till effektiva, proportionella och avskräckande straffrättsliga påföljder. De brott som avses i artiklarna 3 och 4 ska ha ett maximistraff som innebär fängelse. Enligt artikel 7.3 ska maximistraffet uppgå till i vart fall fyra års fängelse om brotten innefattar betydande skada eller fördelar. Den skada eller fördel som härrör från brott som avses i artiklarna 3.2 a–c och 4 ska presumeras vara betydande om skadan eller fördelen överstiger 100 000 euro. Av artikel 8 följer att det ska betraktas som en försvårande omständighet om ett brott har begåtts inom ramen för en kriminell organisation.

Direktivet innehåller även bestämmelser om bl.a. frysning och förverkande av hjälpmedel och vinning från brott som omfattas av direktivet och om preskription.

Propositionen

Genomförande av direktivet

Regeringen anför att Sverige har godkänt och genomfört bedrägerikonventionen. SEFI-direktivet har till stora delar samma innehåll som konventionen, men föreskriver strängare påföljdsnivåer och innehåller mer detaljerade bestämmelser om vilka förfaranden som ska utgöra brott.

Kriminaliseringskravet i direktivet omfattar varje uppsåtlig handling eller underlåtenhet som avser användning av medel eller tillgångar från unionens budget eller från budgetar som förvaltas av unionen eller för dess räkning, för andra syften än de som medlen ursprungligen har beviljats för. Sådana förfaranden kan i svensk rätt bestraffas som subventionsmissbruk (9 kap. 3 b § brottsbalken). Subventionsmissbruk föreligger när någon uppsåtligen, i strid med föreskrifter eller villkor, använder ett bidrag eller utnyttjar en förmån som finansieras över eller på annat sätt påverkar Europeiska unionens eller Europeiska atomenergigemenskapens budgetar för ett annat ändamål än det som bidraget eller förmånen har beviljats för. Straffet för subventionsmissbruk är böter eller fängelse i högst två år.

Regeringen konstaterar i propositionen att straffskalan för subventionsmissbruk inte uppfyller direktivets krav på påföljder i de fall brottet orsakar

betydande skada eller ger upphov till betydande fördelar för gärningspersonen. Enligt regeringen står det klart att den skada som kan uppstå och de fördelar som gärningspersonen kan få genom ett subventionsmissbruk i vissa fall kan uppgå till avsevärda belopp. Mot den bakgrunden bedömer regeringen att straffskalan för subventionsmissbruk behöver skärpas.

I övrigt behövs det enligt regeringen inte några lagändringar för att svensk rätt ska uppfylla åtagandena i direktivet.

Skärpt straff för subventionsmissbruk

Regeringen föreslår att straffbestämmelsen om subventionsmissbruk ska gradindelas på så sätt att ett grovt brott med beteckningen grovt subventionsmissbruk införs. Straffet för det grova brottet ska enligt förslaget vara fängelse i lägst sex månader och högst sex år.

Regeringen konstaterar att maximistraffet enligt direktivet ska uppgå till minst fyra års fängelse. För andra förmögenhetsbrott i svensk rätt, såsom bedrägeri och förskingring, sträcker sig straffskalorna för grovt brott upp till sex års fängelse. Även vid allvarligare fall av subventionsmissbruk bör det enligt regeringen finnas utrymme för mer nyanserade straffvärdebedömningar. Regeringen bedömer därför att straffskalan av systematiska och sakliga skäl bör sträcka sig upp till sex års fängelse även för detta brott. Av samma skäl anser regeringen att en särskild, strängare straffskala för allvarligare fall av subventionsmissbruk bör införas.

Vid bedömningen av om brottet är grovt ska det enligt förslaget särskilt beaktas om gärningen avsett betydande värde eller varit av särskilt farlig art. Med betydande värde avses enligt den praxis som utvecklats för andra grova förmögenhetsbrott belopp överstigande fem prisbasbelopp (för närvarande ca 230 000 kronor). Regeringen konstaterar att gränsen för grovt brott, utifrån ett rent värderesoneramang, därmed sätts lägre än det värde som enligt direktivet gör att skadan eller fördelen ska presumeras vara betydande. Den andra omständigheten, att gärningen varit av särskilt farlig art, bör enligt regeringen främst ta sikte på fall där tillvägagångssättet har varit förslaget, t.ex. genom att gärningspersonen som ett led i subventionsmissbruket använt falska eller osanna handlingar eller vilseledande bokföring för att dölja brottet, eller på annat sätt gjort brottsligheten svårupptäckt. Den närmare omfattningen av vad som utgör särskilt farlig art får enligt regeringen överlämnas till rättstillämpningen.

Lagändringen föreslås träda i kraft den 1 juli 2019.

Utskottets ställningstagande

Propositionen har inte lett till några motionsyrkanden eller andra invändningar under utskottsbehandlingen. Utskottet anser att regeringens lagförslag är ändamålsenligt utformat och att det bör antas av riksdagen.

BILAGA 1

Förteckning över behandlade förslag

Propositionen

Proposition 2018/19:78 Skärpt straff för subventionsmissbruk:

Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i brottsbalken.

BILAGA 2

Regeringens lagförslag

Förslag till lag om ändring i brottsbalken

Härigenom föreskrivs¹ att 9 kap. 3 b § brottsbalken ska ha följande lydelse.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse***9 kap.**3 b §²

Den som, i strid med föreskrifter eller villkor, använder ett bidrag eller utnyttjar en förmån som finansieras över eller på annat sätt påverkar Europeiska unionens eller Europeiska atomenergigemensskapens budgetar för ett annat ändamål än det som bidraget eller förmånen har beviljats för, döms för *subventionsmissbruk* till böter eller fängelse i högst två år. I ringa fall ska inte dömas till ansvar.

Den som, i strid med föreskrifter eller villkor, använder ett bidrag eller utnyttjar en förmån som finansieras över eller på annat sätt påverkar Europeiska unionens eller Europeiska atomenergigemensskapens budgetar för ett annat ändamål än det som bidraget eller förmånen har beviljats för, döms för *subventionsmissbruk* till böter eller fängelse i högst två år. I ringa fall ska *det* inte dömas till ansvar.

Är brottet grovt, döms för grovt subventionsmissbruk till fängelse i lägst sex månader och högst sex år. Vid bedömningen av om brottet är grovt ska det särskilt beaktas om gärningen avsett betydande värde eller varit av särskilt farlig art.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2019.

¹ Jfr Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2017/1371 av den 5 juli 2017 om bekämpande genom straffrättsliga bestämmelser av bedrägeri som riktar sig mot unionens finansiella intressen, i den ursprungliga lydelsen.

² Paragrafen fick sin nuvarande beteckning genom 2017:442.